

Els cinèfils de la meva generació hem tengut tres oportunitats per entrar dins la riquesa del món del cinema. La primera, a la nostra adolescència, mentre despertàvem a l'edat adulta i el franquisme ja començava a adulterar l'autarquia, obrint-se al món exterior i caminant cap a la pròpia adulteració. Aquells temps, entre finals dels cinquanta i finals dels seixanta, fou a Espanya una època important per a l'espectador cinematogràfic perquè, a més d'esser un temps molt ric en la producció de pel·lícules, moltes importants, la tímida obertura del règim permetia recuperar-ne de cabdals, censurades al seu moment. La segona oportunitat fou la que va des dels finals dels setanta fins a mitjans dels noranta, quan les televisions posaren mà, pel seu baix cost, al cinema clàssic per omplir els cada cop més perllongats horaris d'emissió. Això, juntament amb l'ajuda del vídeo, ens permeté guardar, recordar, i, sobretot, repassar les pel·lícules dels anys dels nostres inicis cinèfils. La tercera ha arribat gairebé ara, amb el dvd, que, a més de tornar a fer-nos reviure obres ja oblidades, ens permet revisar les pel·lícules amb una qualitat de projecció molt propera a la de les sales cinematogràfiques.

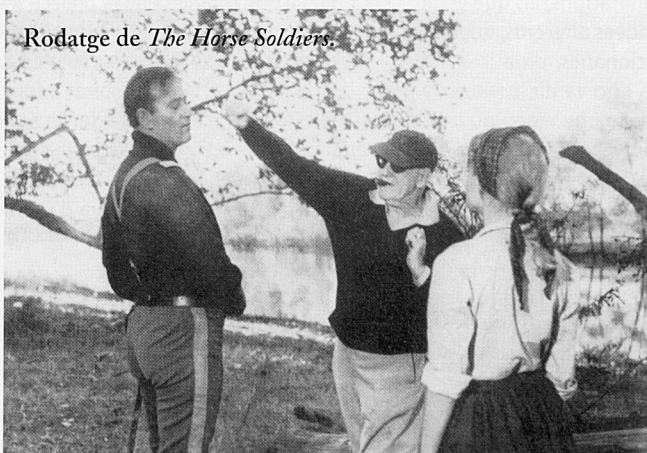
En el meu cas particular, si hi ha una pel·lícula que reflecteix d'una manera exemplar les tres etapes abans esmentades és *The Horse Soldiers* de John Ford. La vaig veure per primera vegada, mentre era estudiant a Barcelona, en un cinema del qual no en record el nom, però si el malnom, can Pistoles, per estar especialitzat en *westerns*. La còpia estava en un estat deplorable, devia transitar per les acaballes de la seva carrera, i tenia més raspades i defectes que espais visibles. Vaig sortir molt decebut, per la desastrosa projecció i també perquè no me digué gran cosa. Tenint en compte que la majoria de tractadistes, especialistes i no es-

pecialistes en el cinema fordian, la consideraven unànimement una obra menor dins la filmografia del director, i molts d'ells, fins i tot una pel·lícula fallida, no li vaig donar massa importància, a aquella projecció esgarrifosa. En la segona etapa, la vaig veure, i gravar en vídeo, per televisió; malgrat que la còpia no tenia les raspades de la d'aquella sala barcelonina, els colors estaven tan descolorits que no sabia si era una pel·lícula en blanc i negre, a què hi havien posat tímidament una mica de color, o una pel·lícula en color, el qual havia estat esborrat del tot. Vaig quedar igualment decebut i ja definitivament convençut que els tractadistes tenien raó. El tercer cop s'ha produït ara, perquè, malgrat les meves dues anteriors decebedores experiències, la vaig adquirir en dvd. En el meu subconscient hi estava molt gratat que la pel·lícula era una obra fallida de Ford, però, en el fons, volia veure-la amb condicions més favorables que les dues vegades anteriors. La sorpresa fou majúscula, perquè amb els seus colors originals, magnífics, i amb la pantalla panoràmica, escamotejada en la projecció televisiva, no sols he gaudit d'una de les obres mestres de John Ford, sinó que, des d'aleshores, la considero com a cabdal dins la seva filmografia.

La visió en dvd de *The Horse Soldiers* me donà dos plaers; el primer, estètic, perquè durant tota la seva durada vaig gaudir d'un goig que feia temps que no sentia davant una pel·lícula; el segon, intel·lectual, perquè mentre l'estava mirant la relacionava molt estretament amb dues obres molt importants per a mi, *The Searchers*, del mateix Ford, i *Topaz*, de Hitchcock. La primera, malgrat esser una pel·lícula universalment aclamada, me sap greu dir-ho, però cinematogràficament me sembla inferior. A pesar que totes dues tenen, com en moltes de les obres de Ford, alguna feblesa de guió, a *The Searchers*, aquestes, des del meu punt de vista, són molt més notòries i greus. El significat, en canvi,

és molt semblant en una i altra; mentre *The Searchers* ens diu que el racisme és una bogeria que sols pot estar a l'abast de bojos, *The Horse Soldiers* mostra que igualment ho és la guerra; per part dels que l'ordenen i també, des del moment que prenen partit per un bàndol, per part dels que la fan. Però, mentre *The Searchers* té una plàstica molt estàtica, més adient per a la fotografia que per al cinema, *The Horse Soldiers*, en canvi, gaudeix d'una estètica essencialment rítmica, eminentment cinematogràfica, que va desenvolupant-se davant els ulls de l'espectador com un rodet de fil quan se desinfla per la seva pròpia inèrcia.

Topaz, com *The Horse Soldiers*, també és una obra generalment poc considerada pels especialistes cinematogràfics, malgrat esser d'una bellesa estrictament cinematogràfica, que, quan la veus, no saps si la perceps amb la raó o amb la sensualitat, perquè simultàniament sents com el significat no t'entra pel cap sinó per la mateixa pell, deixant-te la malmesa de per vida. A més, una i altra mostren la bogeria col·lectiva, una en l'espionatge d'estat i l'altra en la guerra. Curiosament, totes dues tenen un personatge que se salva, que té seny dins la bogeria general; possiblement per a dir-nos que la follia no és universalment inevitable. A *The Horse Soldiers*, el metge, que és l'únic que no considera la guerra com una necessitat de conquerir una victòria d'un bàndol damunt un altre, sinó una obligació personal d'auxiliar les conseqüències de la demència col·lectiva. A *Topaz*, el cubà Parra, que és l'únic que no se fica dins la competència infernal de vendre els seus favors o de comprar els d'altres, mantenint aquesta assenyada rectitud fins al punt d'haver d'assassinar l'amor de la seva vida per no haver de denunciar-la. És l'assassinat més bell de tota la història del cinema. Això és la gran lliçó dels grans artistes, de l'art vertader, malgrat saber que no poden aturar la bogeria, la transformen en bellesa. 🎬

Rodatge de *The Horse Soldiers*.

